

VERSETUL-CHEIE

*Cuvintele Eclesiastului,
fiul lui David, împăratul
Ierusalimului.*

ECLESIASTUL 1:1

Deșertăciunea vieții fără Dumnezeu

Text: Eclesiastul 1:1–11

Ideea centrală: Viața fără Dumnezeu nu are sens.

Scopul lecției: Să ne ajute să înțelegem ideea principală din cartea Eclesiastul și să avem perspectiva corectă asupra vieții.

În cadrul temei mari a lecțiilor biblice „Arată-mi slava Ta!”, începem azi să înțelegem cum se vede slava lui Dumnezeu prin literatura de înțelepciune a Bibliei, în cazul de față în și prin cartea Eclesiastul. Pe măsură ce înțelegem mesajul cărții, vom fi uimiți de modul în care Dumnezeu este Sursa tuturor împlinirilor vieții și Își arată slava prin suveranitatea, bunătatea și judecata Sa.

Cartea Eclesiastul este una dintre cărțile cel mai dificil de înțeles din Vechiul Testament. Dacă nu este studiată cu atenție, concluziile pot fi nu doar greșite teologic, dar și dăunătoare spiritual. Evreii o citeau în cadrul Sărbătorii Corturilor. Era folosită ca un imbold la bucuria dată de amintirea purtării de grijă a Dumnezeului „Făcător”, Suveran, sfânt și bun.

Cartea Eclesiastul este scrisă la finalul vieții autorului, ca o confesiune a alegerilor greșite pe care le-a îmbrățișat o perioadă prea lungă de timp. Este un monolog în care este prezentată deșertăciunea vieții trăită în materialism, hedonism și idolatrie. Oricât ai încerca să te bucuri în această viață

„sub soare” sfidând pe Cel care este Creatorul soarelui, vei fi dezamăgit. Iar și mai grav este că te vei întâlni cu El la judecată!

• Ce înseamnă Ecclesiastul?

În limba română, termenul nu are o însemnătate aparte. În original, se numește KOHELET și are două semnificații.

Prima este aceea de predicator sau cineva care vorbește adunării.

A doua semnificație este aceea de colecționar, o persoană care adună, care cercetează. Ambele sensuri se potrivesc foarte bine cărții: ea vorbește adunării (și implicit lumii) despre experiențele colecționate și despre lecțiile învățate de autor.

• Cine este autorul?

Chiar la începutul cărții autorul se prezintă drept „fiul lui David, împăratul Ierusalimului” (Ecclesiastul 1:1). Faptul că autorul nu își dă numele este un aspect care vorbește puternic. Poate fi un act de smerenie, cum a fost cazul apostolului Ioan, care dădea doar indicii că despre el este vorba în text. Mai poate fi un mod de a ne transmite că nu este mulțumit de exemplul vieții lui. Important este că a fost decizia autorului să evite să își dea numele.

Păstorul Daniel Brânzei, în cartea sa *Ecclesiastul – chemarea eternității*¹, crede că este vorba de a doua variantă, că autorul vrea să ne transmită indirect un mesaj: „Nu-mi mai spuneți Solomon! Nu sunt mândru de ceea ce am făcut sub numele acesta. Ar fi trebuit să știu să fiu altfel și să nu fac ceea ce am făcut. Astăzi nu mai sunt Solomon acela despre care știți voi. Mi-e rușine de ceea ce am făcut sub numele acesta.” (p. 88)

• Cine a fost Solomon?

a. Fiul lui David

Așa se prezintă Solomon. El preferă să prezinte binecuvântarea pe care a avut-o să îl aibă drept tată pe împăratul David. El îi datora tatălui său

1 Carmel Print, Arad, 2009

faptul că era „Împărat al Ierusalimului”. Se știe că Solomon a fost al treilea rege al lui Israel. Saul a acționat mai mult ca o căpetenie, nu avea un aparat administrativ pus la punct. David a fost arhitectul transformării țării din toate punctele de vedere. A cucerit Ierusalimul, care a devenit capitala unui stat organizat administrativ, politic, economic, religios și militar. În plus, din punct de vedere geografic, țara avea întinderea cea mai mare de până atunci.

b. Cel mai înțelept om de pe fața pământului

Solomon a fost strănepotul sfetnicului Ahitofel, bunicul mamei sale Bat-Şeba (vezi 2 Samuel 11:3, 23:34). Despre sfatul dat de Ahitofel se spune că „avea tot atâta putere ca și când ar fi întrebat chiar pe Dumnezeu” (2 Samuel 16:23). Pe înțelepciunea aceasta moștenită de la Ahitofel s-a bazat David când, pe patul de moarte, i-a încredințat lui Solomon misiunea de a se raporta la Ioab „după înțelepciunea ta” (1 Împărați 2:6).

Pe deasupra, Solomon a primit de la Dumnezeu răspuns la rugăciunea lui. „Și Dumnezeu a zis: *Fiindcă lucrul acesta îl ceri, fiindcă nu ceri pentru tine nici viață lungă, nici bogății, nici moartea vrăjmașilor tăi, ci ceri pricepere, ca să faci dreptate, voi face după cuvântul tău. Îți voi da o inimă înțeleaptă și pricepută, așa cum n-a fost nimeni înaintea ta și nu se va scula nimeni niciodată ca tine.*” (1 Împărați 3:11–12) Această înțelepciune a fost una „intuitivă, prin revelație. Fără să meargă la școală și fără să experimenteze în mod personal, Solomon a fost în stare să vorbească celor din jur despre lucruri nemaiînțelese până la el și a adus Ierusalimul la un nivel de cultură și inovații nemaiauzite în celelalte împărății.”¹ (vezi și 1 Împărați 4:21–34)

c. Împărat la Ierusalim

Chiar dacă era al zecelea copil, în ordinea vârstei, Dumnezeu l-a ales pentru a fi succesorul lui David la tron. Lăsând Scriptura să îl descrie, observăm că *împăratul Solomon a întrecut pe toți împărații pământului prin bogățiile și înțelepciunea lui. Toți împărații pământului căutau să-l vadă pe Solomon ca să audă înțelepciunea pe care o pusese Dumnezeu în inima lui. Și fiecare din ei*

1 Brânzei, p. 24

iși aducea darul lui, lucruri de argint și lucruri de aur, haine, arme, mirodenii, cai și catări; așa era în fiecare an. Solomon avea patru mii de iesle pentru caii de la carele lui și douăsprezece mii de călăreți, pe care i-a așezat în cetățile unde își ținea carele și la Ierusalim, lângă împărat. El stăpânea peste toți împărații, de la râu până la țara filistenilor și până la hotarul Egiptului. Împăratul a făcut argintul tot așa de obișnuit la Ierusalim ca pietrele și cedrii tot atât de mulți ca smochinii sălbatici, care cresc pe câmpie. (2 Cronici 9:22–27)

Această imagine este frumoasă, dar incompletă. Pentru aceste realizări Solomon avea nevoie de bani și de oameni. De mulți bani și de mulți oameni! Solomon a pus biruri tot mai grele și a instituit munca forțată pentru cetățeanul de rând. Poporul gemea. Luxul din Ierusalim era plătit cu greu de evreii „din provincie” care se simțeau în robie în țara lor. Acest lucru a devenit vizibil când la Roboam, succesorul lui Solomon, a venit „adunarea lui Israel”, un fel de miting național, și a cerut să le ușureze „această aspră robie și jugul greu” pus de Solomon pe umerii poporului. (1 Împărați 12:3, 4)

d. Un apostat care s-a pocăit

Despre viața spirituală a lui Solomon Biblia vorbește fără perdea: târât de iubire, în neascultare de Dumnezeu, a avut un număr fabulos și nepermis de mare de soții, multe dintre ele păgâne. Acestea i-au plecat inima spre alți dumnezei. Solomon a ajuns idolatru, zidind lângă Templu în Ierusalim „înălțimi” (un fel de troițe) pentru zeii păgâni (vezi 1 Împărați 11:1–8). Din cel numit Iedutun, iubitul Domnului, Solomon a ajuns să Îl mânie pe Dumnezeu, care l-a disciplinat prin doi dușmani: Hadad și Rezon (vs. 14, 23). Solomon a simțit judecata lui Dumnezeu, care devine un subiect principal în Ecclesiastul. Pocăința lui se vede din confesiunile pe care le face în carte, din sinceritatea debordantă cu care prezintă ce a fost, ce a experimentat și ce a învățat.

• Cine sunt destinatarii?

Solomon a fost un nume nu doar între granițele Israelului, ci în toată lumea cunoscută de atunci. Înțelepciunea și realizările lui erau subiectul

curiozității și invidiei împăraților contemporani lui. La bătrânețe dorința lui Solomon a fost să transmită și influența lui spirituală lumii întregi. Cartea Ecclesiastul ar trebui să fie cel mai ușor de înțeles text biblic de oameni de azi! În ea nu se face referire la istoria poporului evreu, nici la evenimentele miraculoase prin care au trecut, pentru că alte popoare nu se pot identifica cu ele. Dumnezeu este prezentat ca Elohim, Dumnezeul Creator și suveran, nu YHVH (Iahveh/Iehova), Dumnezeul legământului cu poporul evreu.

Din acest punct de vedere, Ecclesiastul este un tratat evanghelistic sau apologetic prin care sunt prezentate drept false toate promisiunile fascinante ale vieții fără Dumnezeu. Viața are sens doar pusă în perspectiva veșniciei și a lui Dumnezeu. Chiar dacă nu pare prezent, Dumnezeu vorbește și prin suveranitatea și judecata Lui, dar și prin bucuriile vieții, care sunt un cadou de la El.

• Care este mesajul Ecclesiastului?

Ecclesiastul este o prezentare a căutărilor sufletului autorului și rezultatul lor. Solomon, care își putea permite mai mult decât oricare dintre contemporanii lui, care a avut posibilitatea să urce toți munții râvniți de oameni, ne spune că, ajuns pe fiecare vârf, ești dezamăgit că nu se află acolo împlinirea sperată. Este o confesiune a faptului că a rătăcit pe toate drumurile lumii fără Dumnezeu, ca apoi să ne spună că ceea ce a dorit sufletul lui poate fi găsit – și a fost găsit de el –, dar numai la Dumnezeu!

Cea mai mare parte a cărții Ecclesiastul (capitolele 1–10) conține seria de teze de cercetare sau ipoteze de lucru, care, în final, s-au dovedit a fi false. De aceea este important să nu confundăm aceste ipoteze cu concluziile așezate la finalul cărții.

Un mod de a înțelege perspectiva lui Solomon este să privim la timpul verbelor. Daniel Brânzei explică atât de clar această idee: „Incursiunile lui în viață sunt întotdeauna la timpul trecut, concluziile sunt trase la timpul prezent, iar motivațiile acestor concluzii sunt la viitor. În felul acesta, anumite expresii care sunt în conflict flagrant cu restul contextului biblic apar exact ceea ce sunt, aberații, pe care Solomon însuși le-a experimentat,

faze trecute din evoluția sa personală, rateuri filosofice pe care le-a depășit între timp, soluții pe care acum le dezavuează și nu le mai recomandă nimănui. Solomon povestește incursiuni în care a fost sincer, dar sincer greșit, lucruri care i s-au părut așa, dar pe care acum nu le mai crede, iluzii trecătoare și cugetări chinuitoare care i-au marcat viața la un moment de impas, rezolvat apoi în mod favorabil.”¹

• Deșertăciune... sub soare

În mod abrupt, imediat după scurta prezentare, Solomon exclamă: *O, deșertăciune a deșertăciunilor, zice Ecclesiastul, o, deșertăciune a deșertăciunilor! Totul este deșertăciune.* (Ecclesiastul 1:2) Evreii exprimau superlativul prin repetarea termenului respectiv. Cea mai frumoasă cântare este „cântarea cântărilor”, cel mai sfânt loc este „sfânta sfintelor”, iar cea mai mare deșertăciune este „deșertăciunea deșertăciunilor”. Versetul 3 creează cadrul pentru a înțelege la ce se referă Solomon. *Ce folos are omul din toată truda pe care și-o dă sub soare?*

Deșertăciunea este vremelnicia, trecerea, zădărnicia, sunetul, aburul vieții trăite sub soare, adică viața omului care are doar perspectiva materialului, separată de Dumnezeu, lipsită de prezența și binecuvântările Lui.

• Ce folos?

Ce folos are omul din toată truda pe care și-o dă sub soare? (1:3)

La această întrebare a vrut să răspundă Solomon. Ea mai apare de două ori în derularea cărții (2:22; 3:9). Omul muncește, trudește din greu și ar fi normal să obțină ceva care să justifice munca lui. Dar, când deschide pumnii înclistați în a agonisi, găsește... nimic, deșertăciune!

În versetele 4–7 Solomon compară omul cu pământul. Omul și generațiile de oameni trec, „un neam trece, altul vine”, dar „pământul rămâne veșnic în picioare”. Este normal să fie deranjat când soarele, pământul, vântul, râurile par veșnice, aleargă necurmat, pe când omul trece. Cine are mai mare valoare, omul sau natura?

¹ Brânzei, p. 54–55.

Versetele 8–11 prezintă omul ca fiind superior și totuși fără împlinire. El „vede”, „aude”, „face”, creează, dar, cu toate astea, nu este împlinit. „Toate lucrurile sunt într-o necurmată frământare, așa cum nu se poate spune; ochiul nu se mai satură privind și urechea nu obosește auzind. Ce a fost va mai fi și ce s-a făcut se va mai face; nu este nimic nou sub soare.” Și ce e mai trist e că omul nu învață din experiența celor dinaintea lui, nici nu contribuie la calitatea vieții celor care vin după el. *Nimeni nu-și mai aduce aminte de ce a fost mai înainte; și ce va mai fi, ce se va mai întâmpla mai pe urmă nu va lăsa nicio urmă de aducere aminte la cei ce vor trăi mai târziu.* (v. 11)

Toate simțurile omului cer o împlinire, dar nu cea „de sub soare”.

„Ce folos?” este întrebarea pusă și de Domnul Isus un mileniu mai târziu: *Și ce ar folosi unui om să câștige toată lumea, dacă și-ar pierde sufletul? Sau ce ar da un om în schimb pentru sufletul său?* (Matei 16:26) Răspunsul oferit de Domnul Isus este o invitație la El: *Veniți la Mine, toți cei trudiți și împovărați, și Eu vă voi da odihnă. Luați jugul Meu asupra voastră și învâțați de la Mine, căci Eu sunt blând și smerit cu inima; și veți găsi odihnă pentru sufletele voastre.* (Matei 11:28, 29)

Aplicații

Oamenii au nevoi profunde. Acestea sunt: nevoia de valoare, de sens, de împlinire, de certitudine, de viitor. Solomon le ia pe toate acestea și demonstrează că nu își pot avea împlinirea fără Dumnezeu. Cartea Ecclesiastul poate fi împărțită astfel: lipsa de valoare (1:1–1:11), lipsa de sens (1:12–2:26), lipsa de viitor (3:1–5:20), lipsa de împlinire (6:1–8:15), lipsa de certitudine (8:16–12:8), chemarea veșniciei (12:9–14)¹.

Pasajul studiat este o constatare dureroasă că avem ceva în noi de dincolo de soare, care nu poate fi împlinit de nimic „de sub soare”. Raportul vieții omului fără Dumnezeu este unul simplu: deșertăciune! O asemenea viață este fără de folos.

Probabil inspirat de întrebarea „ce folos?”, Nicolae Moldoveanu a scris următoarele versuri:

¹ Brânzei, p. 49

De-aș ajunge cea mai mare slavă pământească,
În zadar, dacă mi-aș pierde slava cea cerească.
Ce folos, ce folos: slavă fără de Hristos?!

De-aș avea toți banii lumii, să-mi stea-n vraf arginții,
În zadar, dacă-mi lipsește aurul credinței!
Ce folos, ce folos: aur fără de Hristos?!

De-aș ști toată-nțelepciunea câtă e sub soare,
În zadar, dacă-mi lipsește cea mântuitoare!
Ce folos, ce folos: minte fără de Hristos?!

De-aș fi omul cel mai tare de pe lumea toată,
În zadar, dacă mă-nvinge pofta desfrânată!
Ce folos, ce folos: tânăr fără de Hristos?!

De-aș cuprinde tot pământul, tot al meu să fie,
În zadar, dacă-mi pierd viața cea din veșnicie!
Ce folos, ce folos, dacă mori fără Hristos?!

Întrebări pentru discuții:

- Care sunt sursele împlinirii pe care o caută oamenii azi?
- Care sunt promisiunile pe care le cred azi oamenii?
- Cum ai putea folosi cartea Ecclesiastul pentru evanghelizare?
- Cum ai putea folosi cartea Ecclesiastul apologetic?

autor: Timotei Rusu, *Biserica Creștină Baptistă „Sfânta Treime” Deva;*
timoteicorinar@gmail.com; © 0742 075 858